

OM
ÅRSAGERNE TIL OG MIDLERNE
IMOD TILBAGEFALD.

I slutningen af forrige år fandtes der i vor presse nogle artikler fra forskellige straffeanstalters embedsmænd om vanskeligheden i at få løsladte fanger anbragte i samfundet. Man så i denne vanskelighed en årsag til de hyppige tilbagefald til forbrydelse. Året i forvejen klagede man fra en anden kant over den lidet afskrækkende måde, hvorpå straffearbejdet blev fuldbyrdet. Da så man heri årsagen til tilbagefald. Til andre tider har man endelig søgt årsagen i straffelovens altfor milde straffebestemmelser. Det var altsammen den samme sag, sagen om årsagerne til tilbagefald til forbrydelser. Senere har sagen så vidt jeg ved ikke været genstand for offentlig forhandling her i landet, skønt den i fornævnte artikler kun fik en lidet udtømmende behandling.

Når jeg nu her i Tidsskriftet påny optager sagen, som i Norden har fået en så udmærket behandling af Dr. OLIVECRONA i hans bekendte skrift „om orsakerne till återfall till brot,“ er det ikke såmeget, fordi jeg tror at kunne afvinde sagen ny sider, som for at henvise til kongressen i Stockholm 1878, hvor den under emnet: *Quel serait le meilleur moyen de combattre la récidive* blev drøftet af ansete mænd fra alle verdens lande. Spørgsmålet er så vigtigt og trænger så dybt ind i hele fængselsreformen, at det vel kan gøres til genstand for fornyet overvejelse.

At overføre på dansk grund hvad der på kongressen blev sagt fra et internationalt standpunkt, er hensigten med nærværende lille artikel. Sagen vedrører forhold i samfundet, i fængslerne og i lovgivningen, der ere forskellige i de forskellige lande, hvoraf følger, at årsagerne til ondet og midlerne derimod kunne være særlige for det enkelte land.

Det nævnte emne indledes ved 2de til kongressen afgivne rapporter nemlig af Professor WAHLBERG i Wien, der har skrevet: *Das princip der individualisirung*, og af Grev SOLLOHUB i Rusland, hvortil OLIVECRONA var korrapportør. I den mundlige diskussion i sektionens afdeling deltog BRUSA, YVERNÈS, HARDOÛIN GUILLAUME, WINES, BAKER, LEEFÉBURE, ROBIN og DUBOIS. Af disse, i fængsels-sagen lutter bekendte mænd, var BRUSA den, som i sektionens navn afgav mundlig rapport for den samlede kongres.

WAHLBERG begynder sin rapport med at skelne imellem *les criminels d'habitude* og *les criminels d'occasion*. Lejlighedsforbryderen er det muligt at påvirke ved straffen, vaneforbryderen derimod ikke. Denne kommer efterhånden til den yderste grænse af fordærvelse, hvor ingen straf mere virker, og hvor der kun kan anvendes et repressivt middel, nemlig livsvarigt fængsel. Ikke enhver tilbagefalden, siger han, er vaneforbryder. *Il faut encore pour cela une perpétration ténace du même acte à de courtes intervalles et à chaque occasion qui se présente sous la pression physique et morale de la volonté dégénérée.* Derfor definerer han vaneforbrydelsen således: *Le délit d'habitude est l'expression d'une dépravation physique et morale fondée dans la vie précédente du criminel, et se maintenant dès lors avec ténacité.*

Enhver, der kender lidt til vore straffeanstalters befolkning, må erkende rigtigheden af den givne definition. Den passer træffende på vore vaneforbrydere, og, når jeg siger vaneforbrydere, underforstår jeg særlig *vanetype*, thi det er disse, som tilbagefaldene heri landet næsten ude-

lukkende gælde, og det er disse, som vor lovgivning fastsætter højere straffe for i gentagelsestilfælde. Da nu tilmed af befolkningen i vore straffeanstalter næsten $\frac{2}{3}$ ere ejendomsforbrydere, og da af disse atter omtrent halvdelen ere recidivister, skal jeg i det følgende ved tilbagefaldene alene have ejendomsforbrydelsen for øje. Kunde man forhindre tilbagefald til denne forbrydelse, vilde sagen dermed for den allerstørste del være afsluttet.

Hvad der her som andre steder gør tyven til vanetyv og sløver den moralske kraft, er ikke alene den forbryderiske tilbøjelighed til at stjæle, men også det at han i en tidlig alder vænnes til ørkesløshed, uvirksomhed og et uregelbundet liv. Følgen heraf er vagabondering, løsagtighed og drukkenskab, og herved svækkes den legemlige kraft. I tidens længde bliver han fortrolig med fattighuse, arbejdsanstalter og fængsler, og herved går følelsen for eget værd, sansen for borgerlig ære og agtelse tilsidst til grunde. Villiekraften bliver efterhånden brudt og som WAHLBERG ytrer sig: *le voleur d'habitude finit par voler toutes choses indifféremment; il voit une satisfaction de sa passion dans l'habitude de voler.*

Medens nu WAHLBERG og tildels også SOLLONHUS indskrænker sig til at angive repressive midler, urgerer OLIVECRONA de præventive. Han ser den første almindelige årsag til de idelige tilbagefald i manglen på tilstrækkelig moralsk kraft til at modstå de slette tilbøjeligheder, og da denne mangel er en følge af en dårlig og forsømt opdragelse, foreslår han som det første præventive middel *en særlig omsorg for børnenes opdragelse.*

Det at give forsømte og hjemløse børn en god opdragelse for derved at forhindre dem i at komme ind på forbrydervejen har alt længe været en opgave fælles for alle civiliserede lande. I denne retning står Danmark visselig ikke tilbage. Vi have opdragelsesanstalter på Flakkebjerg og Landerupgård, og vi have, hvad næsten mere er, en bestyrer deraf, som snart i et halvt århundrede med et altid lige varmt hjerte, med et altid usvækket skarpt blik og

med en sund praktisk sans har frembragt så forbavsende resultater, som man næppe nogensinde havde tænkt sig, da man i 1830 trådte sammen for at grundlægge en anstalt for den opvoxende ungdoms forbedring*) Og lignende anstalter besidde vi på Holsteinsminde og Bøgildgård. Men nævnte anstalter ere imidlertid langt fra tilstrækkelige til at tilfredsstille den med den betydeligt tiltagende folkemængde stedse stigende trang til dem. Det er *samfundets* pligt mod sig selv at modarbejde slig en kræftskade, og derfor tør man vel sige, at den første bebrejdelse for de mange tilbagefald og for de mange fra fødslen af forhærdede vanetyve falder på *samfundet*.

Dette er de første præventive foranstaltninger, hvis resultater, skønt de have en lang fremtid for sig, sikkert ikke udeblive, ligeså sikkert som man tør påstå, at forholdene med hensyn til tilbagefaldene nu vilde have været langt sørgeligere, hvis vi ikke havde haft hine omtalte opdragelsesanstalter, og hvis de ikke havde virket som de have.

Såvidt om foranstaltninger til at forebygge det første fald ved at sørge for barnets opdragelse, hvortil også hører, som OLIVECRONA bemærkede, som GUILLAUME gentog og som BRUSA for den almindelige forsamling fremhævede, at alle de forholdsregler, der tages for at forbedre de lavere klassers moralske og økonomiske forhold, ligeledes ere skikkede til at formindske antallet på forbrydere og recidivister.

De næste præventive foranstaltninger gå ud på, *når faldet er begået, da at forebygge tilbagefaldet*, at forhindre tyven fra at blive vanetyv.

Som sådanne foranstaltninger anførtes der på kongressen:

---

*) Om den af forstanderen Justitsråd MØLLER benyttede fremgangsmåde henvises til hans beretninger om opdragelsesanstalten på Flakkebjerg med dens filial på Landerupgård, og særlig til den af 1875, hvor der findes en historisk oversigt over disse anstalter fra 1835—1875.

formålstjenlige straffe og disses rette ordning og fuldbyrdelse samt virksom deltagelse fra samfundets side med at tilvejebringe den løsladte forbryders rehabilitation.

Som alt sagt regner WAHLBERG ikke tyven for vanetyv, fordi han første og anden gang gentager forbrydelsen, når ikke den slette tilbøjelighed er bleven den pågældendes anden natur, når ikke den strafværdige handling er begået under de samme omstændigheder*) og af de samme motiver. Det er kun, når tyven efter at være dømt og straffet 3 à 4 gange med korte mellemrum**) begår under lignende forhold eller ved hver lejlighed, der byder sig, tyverier, der vise en hårdnakket tilbøjelighed til at stjæle, en sløvet villicraft og en moralsk depravation, hvoraf den begåede forbrydelse er et udslag.

*) Vanetyvene, så længe de endnu ere i en kraftig alder og endnu ikke ere svækkede af drik, ere specialister. De have uddannet sig i en bestemt retning. Nogle ere alene lommetyve, andre boutikstyve. Nogle stjæle kun kontante penge, andre klædningsstykker og effekter, som de pantsætte. Nogle begå kun simple tyverier, andre kun indbrud og vise deres mesterskab snart i at opdirke låse, snart i at trykke ruder ind, snart ved at klatre over mure og opad tagrender o. s. v. Derfor ved også den erfarne politimand, når han har undersøgt måden, hvorpå tyveriet er begået, strax hvilken eller hvilke personer han skal henlede opmærksomheden på.

**) Straffelovens § 61 bestemmer, at når der, efterat den tidligere straf er udstået, er forløbet en tid af 10 år, førend den ny handling er begået, komme istedetfor bestemmelserne om gentagelse de almindelige regler om straffens udmåling til anvendelse. WAHLBERG sætter herfor kun et tidsrum af 5 år. Det første år efter løsladelsen er som bekendt det farligste. Har den løsladte i 2 à 3 år ærlig kæmpet for sin existens, vil han under almindelige forhold anses for reddet. Varigheden af tiden fra løsladelsen til genindsættelsen har for cellestraffens vedkommende været efter fængselskontorets sidste beretning i løbet af 15 år således:

Inden 1 år	faldt	38,1	pet.
— 2 —	—	23,5	—
— 3 —	—	10,6	—
— 4 —	—	7,0	—
— 5 —	—	7,6	—
Efter 5	—	13,2	—

For at få et begreb om, hvorledes tyvsforbrydelsen finder sted allerede i den tidlige alder, og hvorledes den senere udvikler sig, skal jeg fra den sidst udgæede statistik over den kriminelle retspleje her i landet for femåret 1871—75 hidsætte følgende tavle over de begæede tyverier samlet for begge køjn *efter alderen*.

	15—20														60 År og derover.	Alderen uoplyst.	Til sammen.
	10—15 År	15—18	18—20	20—23	23—25	25—30	30—35	35—40	40—45	45—50	50—55	55—60	60 År og derover.	Alderen uoplyst.			
1ste gang beg. tyveri.	692	863	652	1095	662	504	453	378	289	211	106	134	24	6063			
2den gang —			91	296	185	116	112	81	76	52	22	21	1	1053			
3die gang —			12	129	105	80	47	48	46	33	17	10	1	528			
Alle gang og oftere.			1	54	84	74	77	78	45	53	30	27	3	526			
Til sammen	692	863	756	1574	1036	774	689	585	456	349	175	192	29	8170			

1619

Fra det 10de år er stigningen af antallet af tyvsforbrydere betydelig og har allerede i 18—20 års alderen sit højdepunkt, hvorefter den gradevis taber sig, stærkest fra det 25de år. Efter WAHLBERG hører til vanetyve alle, der ere straffede for 4de gang eller oftere med korte mellemrum begåede tyverier. Hvor hurtig gjentagelsen af denne forbrydelse sker her i landet, ses tydeligst af forannævnte tavle under 18—20 års klassen. I nævnte to år ere 652 straffede for første gang tyveri, deraf 91 for 2den gang, af disse igen 12 for 3die gang og deraf atter 1 for 4de gang tyveri. Dette er nu slemt nok, men i virkeligheden er det langt værre, thi man erindre, at i henhold til straffelovens § 61 regnes gentagelse af forbrydelser ikke førend det 18de år, hvorfor man med sikkerhed kan antage, at en stor del af de 652, der under 18—20 års alderen ere opførte som 1ste gang straffede, har allerede før det 18de år været straffet og det vistnok mere end én gang. Endvidere lægge man mærke til, at her er kun tale om tyvsforbrydelser; men mange af dem, som her ere opførte som tyve, have tidligere begået andre forbrydelser og ere straffede derfor, hvad der har bidraget til at gøre deres forbryderiske sindelag endnu slettere. Således var efter statistisk tabelværk imellem

10—15 år straffet foruden	692 for tyveri	81 for andre forbrydelser
15—18 — — —	863 - -	275 - -
18—20 — — —	756 - -	400 - -
20—25 — — —	1574 - -	1232 - -

o. s. v.

Og under disse straffe er dog ikke medregnet straffen for løsgængereri og betleri efter lov af 3 Marts 1860.

Når nu hertil kommer, at tyvsforbrydelsen overhovedet er i en betydelig stigen for den unge alder, må det blive klart, hvor vigtigt det er at bekæmpe forbrydelsen i dens vorden og derfor at være opmærksom på de yngre aldersklasser. Her som overalt i udlandet byggede man straffeanstalter til fuldbyrdelsen af den største og strengeste

frihedsstraf: straffearbejde, der i reglen først anvendes på den modnere alder, medens man forsømte de mindre og mildere straffe, der når det gælder tyvsforbrydelsen i reglen falde på den yngre alder. Man agter ikke sygdommen, førend den er indgroet, og da lader den sig sjældnen helbrede. Ved ikke at bekæmpe forbrydelsen fra roden af, voxer den både i kvantitet og kvalitet, og straffeanstalterne blive hvad tyvene angår kun til et hospital for inkurable.

De præventive foranstaltninger bør altså først bringes i anvendelse på børn og unge mennesker. Men hvorledes?

Spørgsmålet herom kom ikke ved denne lejlighed til en nøjere forhandling på kongressen. Nogle dage i forvejen var det nemlig drøftet særlig under 2 andre emner betræffende principerne for indretningen af anstalter for børn, der vagabondere og tigge, og for unge forbrydere, mod hvem påtale frafaldes på grund af utilregnelighed*). Hertil havde R. PETERSEN fra Norge, BRACE fra Nordamerika og den nu afdøde Miss CARPENTER fra England skrevet rapporter. Diskussionen i sektionen lededes af Gehejmeråd ILLING fra Berlin, der afgav beretning for den almindelige forsamling. ILLING bemærkede i sit foredrag, at her handledes om personer, som kun havde gjort det første skridt på forbrydervejen, som havde røbet slette tilbøjeligheder, børn, mere ulykkelige end skyldige, som man vilde frelse ved at give dem en opdragelse, der satte dem i stand til at erhverve brødet på en ærlig måde. Han ytrede, at det var et stort fremskridt, måske det største, *qui soit possible dans le régime pénitentiaire*, at man for at bekæmpe forbrydelsen søgte andre midler end straffene og fængslerne. Han stillede forbrydelsen sammen med en sygdom, som man måske kan lappe på, men ikke ganske helbrede, når det onde først er indgroet. Han mente, at Englændernes *never too*

---

*) I den franske text hedder det: — — — — organiser les établissements affectés aux jeunes gens acquittés comme ayant agi sans discernement — — — —

late to mend var en smuk tanke, men erfaringen viste, at håbet om en moralsk helbredelse er svagt, når det gælder forbrydere, som gøre forbrydelsen til håndværk, som have tilbragt lange år i lasten, som vende tilbage og atter tilbage til fængslet som til en arne, for hvilke friheden kun er en afsked, og til hvilke fængselsinspektøren med grund kan sige på løsladelsesdagen „på snarligt gensyn“. Efterat Hr. ILLING havde udtalt kommissionens formening om nødvendigheden af at angribe ondet fra roden af og ikke at vente til det var indgroet, og i denne hensigt anbefalet oprettelsen af særlige anstalter til at opdrage mindreårige forbrydere, udviklede han nøjere, hvordan disse anstalter burde indrettes, og man vedtog næsten enstemmig resolutioner, der som sagt gik ud på at give fordærvede børn og unge forbrydere en opdragelse, der sigtede til at sætte dem i stand til at finde et ærligt erhverv og til at være nyttige for samfundet istedenfor som nu at skade det.

Vor straffelov står nu på det her omhandlede punkt ikke i modstrid med de principer, kongressen ønskede at gøre gældende. Begge ville, at straffen for børn ikke skal betragtes på samme måde som straffen for voksne, og at der istedenfor straf skal finde en opdragelse sted. Altså i princippet ere vi i overensstemmelse med kongressen, men som det for tiden er her i landet, handle vi næppe efter dette princip.

Det sker vel, at børn under 10 år efter straffelovens § 35 på foranstaltning af det offentlige tages bort fra det fædrene hjem og anbringes hos familier for at opdrages, men en slig opdragelse viser sig ofte at være illusorisk, da det vistnok kun er i meget sjældne tilfælde, at man finder en dertil skikket familie*). For børn imellem 10

---

*) ILLING bemærkede i denne retning. *La section a été unanime pour reconnaître, que la meilleure éducation est celle qui est donnée dans une honnête famille. Mais le moyen de trouver, pour des milliers d'enfants abandonnés ou vicieux, des familles rangées et intelligentes, qui nous donnent la garantie d'une bonne éducation et qui soient disposées à s'en charger?*

og 15 år, når de efter lovens § 36 ikke straffes, eller når justitsministeriet lader frafalde tiltale, har man heller ikke anden udvej end den, som ovenfor nævnedes, at anbringe dem hos familier eller at henvise dem til de private anstalter, som vel ikke ere pligtige til at modtage dem. Medens der nu af den sidstnævnte alder vel gives nogle, der om end de fritages for straf dog ikke sikres en tilfredsstillende opdragelse, er der mange, der i virkeligheden blive straffede efter straffelovens § 233 med ris eller med simpelt fængsel, og med hensyn til alderen 15—18 år gives der her i landet efter § 37 ingen fritagelse for straf, hvorimod den lovbestemte straf efter omstændighederne nedsættes indtil det halve, dog således, at vand- og brødstraffen efter § 21 substitueres enten med fængsel på sædvanlig fangekost eller med rottingslag*).

Sådanne straffe kunne nu ikke siges at virke opdragende. De korporlige straffe ere kun afskrækkende, men ikke i og for sig forbedrende. De ere for børn hensigtsmæssige, ja tildels uundværlige som korrektionsmiddel under en virkelig opdragelse, men formentlig uden indflydelse, navnlig når der efter straffen ikke skænkes dem nogen videre omsorg. Fængselsstraffene (simpelt fængsel og fængsel på sædvanlig fangekost) kunne være af større betydning, men opdragende ere de ikke. Først i straffeanstalterne har man stræbt hen til en opdragelse, men børn under 15 år blive ikke idømte straffearbejde for tyveri. Hertil kommer, at disse straffe ikke alene ikke virke opdragende, men formentlig endog skadeligt; thi som flere af talerne på kongressen henledede opmærksomheden på, taber barnet ved at fremstilles for retten og ved at hensættes i fængsel skamfølelsen, kommer i selskab

---

*) I femåret 1871—75 faldt der af tyvsstraffe betreffende alderen 10—15 og 15—18 år 993 på „legemlig straf“ (en specifikation af ris og rotting angives ikke), 161 på „simpelt fængsel“ og 512 på „fængsel på sædvanlig fangekost“, foruden at der med hensyn til alderen 15—18 år straffedes en del med straffearbejde.

med ældre forbrydere og erhverver sig tidlig en sørgelig modenhed, en fripostighed og en frækhed, som gør det uimodtageligt for god påvirkning.

Af statsinstitutioner (til forskel fra de private anstalter, der i udlandet ligesom her ere oprettede ved private bidrag) til opdragelse af børn og unge mennesker (eller hvad der i England og Nordamerika kaldes reformskoler), findes der alt en betydelig mængde såvel i Frankrig (blandt andre det bekendte Val d'Yèvre) som i Belgien (Ruyslède, Beernem o. a.), i Tyskland, Holland, Rusland og Sveits.

En bestemt alder for hvad der benævnes børn og hvad unge mennesker blev ikke slået fast af kongressen, hvad der i og for sig også var vanskeligt, da barnets såvel åndelige som legemlige udvikling ikke altid er afhængig af alderen, ligesålidt sattes der nogen begyndelsesalder for hvad man kaldte børn. Af diskussionen fremgik det, at man ligesom i vor straffelov satte 18 år som den alder, hvor den fulde tilregnelighed begynder. Ligeledes synes det, som man var enig i, at der førend det 18de år er 2de aldere, en med en mindre og en med en større grad af tilregnelighed, hin gælder barnet og denne det unge menneske, ligesom man også gav forbrydelsen begået af børn navn af uvornhed, medens den begået af unge mennesker benævnedes slet tilbøjelighed. Med hensyn til begyndelsesalderen for børn omtalte Hr. ILLING en ændringslov af 13 Marts 1878 til den nordtyske straffelov af 31 Maj 1870 § 55, hvorefter børn imellem 6 og 12 år, når de have begået en hvilken som helst lovovertrædelse, ikke blive at straffe, men at hensætte til opdragelse enten hos en familie, hvor der er garantier for at opdragelsen kan ske (*eine geeignete familie**), eller i en opdragelsesanstalt, hvor de forblive ind-

---

*) Texten lyder således: *In dem urtheile ist zu bestimmen, ob der angeschuldigte seiner familie überwiesen oder in eine erziehungs- oder besserungsanstalt gebracht werden soll. In der anstalt ist*

til det 16de år. Nævnte straffelovs § 56 bestemmer endvidere, at når et ungt menneske imellem 12—18 år begår en strafbar handling, hvis strafbarhed han ikke tilfulde indser, bliver han at frikende mod at han henvises til sin familie eller til en opdragelsesanstalt, hvor han forbliver, dog ikke længer end til sit 20de år. Derimod hedder det i § 57 om den samme alder, at, når pågældende har indset handlingens strafbarhed, bliver han at idømme en nærmere angivet mildere straf, som afsones i anstalter bestemte for unge personer eller i særlige afdelinger af straffeanstalter.

Fra Belgien oplystes det, at man alt i flere år har haft særlige anstalter for børn og for unge mennesker. Aldersgrænsen synes der at være 14 år. I anstalterne for børn lægger man nærmest vind på undervisningen, mindre på arbejdet, men målet er at vænne dem til orden, til lydighed og til renlighed. I anstalterne for unge mennesker er det nærmest arbejdet, man lægger vægt på. Saint Hubert, der er beliggende på landet, er således for børn indtil det 14de år. Når de have nået denne alder, overføres de, hvis de høre til købstadsbefolkningen, til Namur for at lære et håndværk, men forblive der, hvis de høre til landbefolkningen, indtil opdragelsen er afsluttet.

Med hensyn til opdragelsesanstalterne i England (*Reformatory and industrial schools*) bemærker Miss CARPENTER angående behandlingsmåden: *l'individu doit être formé, pas réformé*. Lastefulde børn bør sættes i en anstalt *de detention légale*. De må fjernes fra alle slette forbindelser med familien. De åndelige og legemlige evner må udvikles, og det er nødvendigt at styre villien således, at de selv lære at vælge det gode. Anstalten bør ikke beholde børnene længere end til det 14de år, hvorefter de overføres til andre anstalter for unge mennesker fra det 14de til det 18de år.

---

er so lange zu behalten, als die der anstalt vorgesetzte verwaltungsbehörde solches für erforderlich erachtet, jedoch nicht über das vollendete zwanzigste lebensjahr.

Vil man derfor her i landet gennemføre straffelovens princip ikke at straffe børn*), men opdrage dem, burde det formentlig udtales i dommen. Men da vilde det selvfølgelig også være nødvendigt at være i besiddelse af midlerne dertil, opdragelsesanstalter, thi at overlade opdragelsen til private familier vil ikke indeholde nogen garanti for domstolene. Imidlertid synes det ikke at være aldeles nødvendigt, at slige anstalter ere statsinstitutioner. I udlandet ser man private og offentlige anstalter benyttede i flæng, og enkelte steder synes endog de private at virke heldigst, men de burde da stå under statens tilsyn. Betræffende unge mennesker imellem 15 og 18 år anses disse efter vor straffelov som tilregnelige, skønt i en mindre grad end fuldvoxne mennesker. At der imidlertid blandt dem findes ikke få, der ere ligeså uudviklede og der trænge ligesåmeget til at opdrages som børnene i 10—15 års alderen, er vel utvivlsomt. På sådanne kunde formentlig lignende bestemmelser, som dem vi have set benyttede efter den tyske straffelovs § 56 og 57, finde anvendelse, hvorefter de, som fritoges for straf, ville blive at hensætte i en opdragelsesanstalt, hvorimod de, som tillagdes straf, ville være at afgive enten til fængselsstraf eller til straffearbejde, hvor der måtte tages særlige foranstaltninger med hensyn til måden, hvorpå de ville være at behandle.

Fra det 18de år indtræder den fulde tilregnelighedsalder, og spørgsmålet bliver nu om, hvilke foranstaltninger der bør tages for at forhindre den voxne forbryder i at blive en vaneforbryder. Det gælder her ikke længer om *former*, men om *reformer*. Reformen skal komme frem igennem straffen, der skal være en lidelse, dog ikke som formål, men som middel til forbedring. Spørgsmålet er da, om straffen, som loven sætter, er tjenlig for dette formål,

*) I de på kongressen vedtagne resolutioner hedder det udtrykkeligt: *on doit s'inspirer avant tout de ce principe qu'il ne s'agit pas de faire exécuter une peine ou un châtement, mais de donner une éducation.*

og dernæst, om straffefuldbyrnelsen sker på en med dette formål for øje overensstemmende måde. Men hertil kommer endnu en 3die faktor, om samfundet virker med ved at genoptage den løsladte, når han har afsonet straffen. Som det fremgik af forhandlingerne på kongressen er det kun ved en fælles samvirken af *lovgivningen, straffefuldbyrnelsen og samfundet*, at tyven skal reddes fra at blive vanetyv.

Efter straffelovens § 228 og § 230 er den laveste straf for første og anden gang begået simpelt tyveri fængsel på vand og brød henholdsvis i 5 og 3 gange 5 dage, for 3die gang begået simpelt tyveri er straffen straffearbejde ikke under 8 måneder. Hvad der ovenfor blev sagt om den korporlige straf, da talen var om børn og unge mennesker fra det 10de til det 18de år, passer formentlig også på vand- og brødstraffen, når talen er om voxne. Som en art af legemlig straf kan den virke afskrækkende og som sådan være brugbar i en straffeanstalt som *disciplinær* straf, når man ikke vil benytte rotting eller tamp, men som led i straffesystemet synes den ikke forenelig med grundsætningerne for frihedsstraffens fuldbyrdelse. Som frihedsstraf med målet at forbedre kan vand- og brødstraffen ikke betragtes. Frihedsberøvelse er kun tilstede som en betingelse for at vand- og brødstraffen overhovedet kan fuldbyrdes. Straffens lidelse er her målet, men ikke midlet til forbedring. I vare-tægtsfængslet, hvor vand- og brødstraffen fuldbyrdes, gøres der ikke nogetsomhelst for at påvirke til det bedre. (Det beror således på domfældte selv, om han vil arbejde eller ikke. Kun i 3 arresthuse af landets 93 er der ansat en sjælesørger. Arrestforvareren har kun at exekvere straffen og intet videre). Såsnart den sidste dag af straffen er endt, løslades den straffede, og når han ikke har et hjem at ty til, går han på lykke og fromme ud i samfundet. Han er stemplet som tyv, han trænger til at mættes, men folk vægre sig for at tage ham i deres brød. I sin betrængte tilstand, med bitterhed i sindet, vender han sig fra samfundet, der har stødt ham fra sig, eller han beklager sin

nød for vedkommende øvrighed i kommunen, og får han da, som det nylig berettedes andenstedsfra, enten en drikkeskilling, at han selv kan søge sig arbejde, o: at man kan blive af med ham, eller han hensættes i en arbejdsanstalt. Intet under da, at han atter falder og bliver anden gang tyv, og dette sker i reglen meget hurtigt*). Samme straf gentages, den er lidt længere end første gang, men med værre følger, idet han nu er falden dybere i samfundets omdømme. Af den grund kommer tilbagefaldet også hurtigere, og han føres nu til straffeanstalten. Her er det så, at den første frihedsstraf med det formål at reformere kommer til anvendelse.

Dette viser nu hen til, hvad alle på kongressen vare enige i, og hvad der fra en mængde stater var bekræftelse på, *at korte, gentagne straffe uden noget andet formål end at virke afskrækkende kun forøge forbrydelserne og skabe vanctype.*

Istedenfor vand- og brødstraffen synes det derfor heldigere at anvende frihedsstraffe, der fuldbyrdes i varetægtsfængslet på betingelse af, *at de afsones i enkeltcelle, at de ere forbundne med arbejdstvang og at der finder sjælesorg sted. Lidelsen, der ligger i frihedsberøvelsen, må anses for tilstrækkelig afskrækkende**).* Det bliver da samfundets pligt at drage omsorg for den efter straffen løsladte, at han anbringes således, at der er håb om, at den gode påvirkning ikke går tabt.

I så tilfælde bliver det et uafviseligt krav at give varetægtsarresterne en med det forandrede øjemed overensstemmende forbedring. Vel ere de nu på få undtagelser nær indrettede

---

*) Mere end et eksempel kan der anføres på, at den fra vand- og brødstraffen løsladte umiddelbart derefter har begået ny forbrydelser.

**) GUILLEAUME bemærkede: *on arrivera bientôt à comprendre que la discipline pénitentiaire la plus douce est toujours accompagnée de la privation infamante de la liberté, qui est bien la punition la plus sévère que l'on puisse infliger à l'homme.*

på, at straffen kan afsnes i enkeltcelle, og det er et meget betydeligt fremskridt, men på at gøre straffen reformatorisk ere de det ikke. Hvad der navnlig skal bidrage hertil er som sagt det, at fangen ikke savner sjælesorg, og at han ikke hensidder ørkesløs i cellen, men tvinges*) til at arbejde, thi ellers bliver cellen mere til fordærvelse end til forbedring.

Når straffen for første og anden gang begået simpelt tyveri var en sådan frihedsstraf, vilde tilbagefaldene derved efter al sandsynlighed formindskes, og straffearbejdet blive sjældnere. Sidstnævnte frihedsstraf, der alt i årrækker her i landet har været fuldbyrdet i en reformerende retning, udstås nu altid i enkeltcelle. I så henseende vilde straffearbejde blive ensbetydende med fængselsarbejde, men de vilde dog i måderne, hvorpå de fuldbyrdes, være væsentlig forskellige. I begge tilfælde vilde fangerne være underkastede sjælesorg og blive vænnede til lydighed, til arbejde og til orden, men under en strengere tugt og disciplin i straffeanstalten end i fængslerne. Undervisning burde finde sted i straffeanstalten, men ikke i fængslerne, hvor straffens korthed forbyder det, hvorhos det dog begge steder vilde blive af særlig vigtighed at søge at bringe domfældte til erkendelse af hans begåede skyld samt til en klar bevidsthed såvel om samfundsforholdene i almindelighed som om hans forhold til samfundet i særdeleshed. Begge steder vilde arbejdet være obligatorisk, men med den forskel, at en højere arbejdsfortjeneste tilstedes i fængslerne end i straffeanstalten. Ligeledes vilde den progression, som nu finder sted ved cellestraffens afsoning i straffeanstalten, ikke på grund af straffetidens korthed være anvendelig i fængslet. Der vilde således blive 2 arter af frihedsstraffe, den ene, *fængselsarbejde*, kortere og mildere, den anden, *straffearbejde*, længere og mere intensiv, men begge med det samme formål at reformere. Hensigtsmæssigheden af straffen og af

---

*) Nu beror det på fangen selv, om han vil arbejde eller ikke.

dens fuldbyrdelse er imidlertid ikke tilstrækkelig sikkerhed mod tilbagefald. Når straffen er endt, træder den straffede tilbage i samfundet. Men om han der, belært af straffen, vil respektere samfundets love, vil for en stor del afhænge af den modtagelse, samfundet giver ham. At den straffede, så længe han var under trykket af straffen, bøjede sig for *fængslets* love, deraf følger ikke, at han, når trykket er hævet, og når han er gengivet den fulde frihed, vil bøje sig for *samfundets* love. Fordi han var en god fange, bliver han derfor ikke en god borger.

Cellestraffen er en straf, som vistnok af alle uden undtagelse er anset som den hensigtsmæssigste for *korte**) straffes vedkommende. Den har uimodsigelig det store fortrin, at den lettest af alle kan bringe fangen til *erkendelse og til det gode forsæt*, fordi han er ene og ikke udsat for skadelig påvirkning, men den har på den anden side også den store mangel, at den ifølge sin natur ikke kan bringe påvirkningen videre, da der i cellen ikke frembyder sig fristelser. Lige fra cellen træder den løsladte ud i det fri samfund og er som en spæd spire, der pludselig omplantes i den fri jordbund. Det er en mangel, som truer stærkt med at tilintetgøre straffens virkninger, og derfor er det næsten en nødvendighed, at der dannes en overgang til det fri liv, som det bliver samfundets pligt at påtage sig. Samfundet skal altså modtage den løsladte og ikke forkaste ham.

Tilbage i tiden — vi behøve ikke at gå mange decennier — da frihedsstraffen afsonedes i fængsler og straffeanstalter, hvor de domfældte levede et uhindret samliv, og da fængslerne ikke utræffende kaldtes højskoler for forbryderne, var det let forklarligt, at samfundet værgede sig

---

*) Her er talen kun om de korte cellestraffe. For 3die gang simpelt tyveri eller for 1ste gang groft tyveri vil straffen ordenligvis ikke overstige 2 år, der ifølge straffelovens § 13 som bekendt afsones med 16 måneder.

imod de løsladte straffefanger. Man frygtede dem og stængede sin dør for dem. Nu har samfundet ved at opbygge og forbedre fængsler og straffeanstalter ofret betydelige summer på at rejse den faldne, men det må da ikke, hvad der før er sagt, komme i modstrid med sig selv og støde den løsladte fra sig og lade ham falde tilbage. At samfundet nærer mistro er berettiget, det kan kun dømme den løsladte efter hvad han var før straffen, men nu efter straffen bør det være håb om fængslets gerning og arbejde videre derpå. At mistroen er tilstede føler den løsladte desuden meget vel selv. Han ved, at han har tabt tilliden. Det er den, han atter skal erhverve og for fremtiden søge at beholde.

Fængselsselskabet er nu det organ, hvorigennem samfundet virker. Det er mellemløbet imellem fængslet og samfundet. Samfundet afgav den skyldige til straf, fængslet fuldbyrdede straffen og leverer ham igen tilbage, overgangen til samfundet er det farlige punkt. Den løsladtes tidligere livsvirksomhed før straffen er afbrudt, han skal begynde en ny, men har intet at begynde med. De forhold, hvorunder han tidligere levede, og som måske bevirkede hans fald, ere som oftest de samme, hvortil han vender tilbage. Under straffen, da friheden til at handle var ham berøvet, viste fristelsen sig ikke, nu træder den frem, stundom med fornyet styrke. Alt tyder på, at tilbagefaldet vil ske, når overgangen ikke sker gradevis, når der ikke er et øje, der vogter ham, når der ikke er en hånd, der leder ham, indtil han har vundet fodfæste. Han er stundom ved sin indtrængelse i samfundet som en blind, der pludselig har fået sin sekraft tilbage. I fængslet har man åbnet hans øje for mangt og meget, som han tidligere ikke så, nu kender han ikke den verden, han pludselig føres ind i.

Den løsladte bør derfor stilles under et *tilsyn*. Han må have en bestemt person, der vil tage sig af ham, og til hvem han kan henvende sig, og af hvem han i tvivlsomme tilfælde kan få råd og hjælp, han må rives ud af de for-

hold og de forbindelser, der tidligere voldte hans fald, han må skaffes arbejde,*) hvorved han kan fortjene sit brød, og således sættes i stand til at begynde et nyt liv.

At den løsladte således bliver at stille under et tilsyn må anses for aldeles nødvendigt. Dette tilsyn bør imidlertid ikke føres på en sådan måde, at det bliver en hindring for den løsladtes fri virksomhed. Imellem tilsynet og den løsladte må bestå et gensidigt tillidsforhold. Af denne grund er det derfor også heldigst, at tilsynet overlades til fængselselskabet og ikke til politiet, men spørgsmålet bliver kun, *om fangen selv vil underkaste sig et sådant tilsyn*. I reglen vil nu fangen, når straffen har virket, som den skulde,

---

*) Her ligger stundom den største vanskelighed, fordi den løsladte ofte er uskikket til arbejde. I de fleste tilfælde var årsagen til faldet ulyst til arbejde. Howards ord: „lær fangen at arbejde og du gør ham til en ærlig mand“ ere vistnok sande og rigtige, men hvorledes lærer man ham det under straffen? Som det nu er i varetægtsfængslerne kommer det an på fangen selv, om han vil arbejde eller ikke. Vælger han at arbejde, er det kun for at fordrive kedsomheden. Og det arbejde, der gives ham, er ham tildels noget nyant og fremmed, noget, hvorved han som fri ikke kan ernære sig. Derhos ere fængselsstraffene så korte, at han ikke under straffen kan erhverve sig den til at leve deraf fornødne færdighed. I straffeanstalten er fangen i sin celle ganske vist pligtig til at arbejde, men også her er det meget vanskeligt at finde et passende arbejde, der både kan holde hans legemlige kræfter vedlige og kan afvinde ham interesse for arbejdet. Yderst sjælden er der lejlighed til at beskæftige fangen ved hans håndværk. Heraf følger det, at når han løslades, er han afvant med at arbejde, så at principalen eller husbonden bliver utilfreds med ham, ligesom også den løsladte føler sig utilfreds med, at han ikke kan opnå den samme løn som de andre arbejdere. Dette giver gensidig misfornøjelse og bevirker ofte, at den løsladte skifter kort efter fra den plads, han har opnået, hvad der må anses for meget uheldigt.

For at råde bod herpå er af private oprettet Lindevangshjemmet i nærheden af København. Dets øjemed er at uddanne unge kvindelige fanger efter udstået straf enten fra fængslerne eller fra straffeanstalten til dygtige tjenestepiger.

og fremkaldt gode forsætter, og når man under straffen har overtydet fangen om den mislige stilling, han kommer i ved løsladelsen, selv begære hjælpen, men vil han det ikke*) og vil selv bane sig en vej, bør politiet underrettes derom, ligesom også når den løsladte efter at være kommen under fængselselskabet unddrager sig dette.

Fængselselskabet er og har således været til uberegnelig nytte, når det gælder om at hindre tilbagefaldet. Men der er tvende retninger, i hvilke det hidtil formentlig ikke fuldt ud har virket. Først nemlig med hensyn til tilsynet. Man indskrænker sig i reglen til at tilvejebringe en plads, og gennem vedkommende mand, hos hvem den løsladte er anbragt, sætter man sig i forbindelse med den løsladte. Dette er stundom uheldigt i tilfælde af, at der opstår uoverensstemmelser, thi principalen eller husbonden er selv part i sagen. Selskabet bør have agenter rundt om i landet, der skaffe passende pladser og tjenester, der føre tilsynet og ere mæglere, når der opstår utilfredshed fra en af siderne. Dernæst have selskaberne, med undtagelse af det i København, hidtil kun antaget sig de fra straffeanstalterne løsladte fanger og ikke dem fra *fængslerne*. Det, at man ikke søger at kvæle det onde i sit udspring, hvad der er lettest, bidrager til, at tyven bliver vanetyv, og før arbejdet besværligere for straffeanstalten. Ligesom man her i landet med hensyn til straffens fuldbyrdelse kastede sig først over ondet, hvor det viste sig størst, og derfor reformerede straffeanstalterne førend varetægtsfængslerne, således forsømte også fængselselskaberne fængselsstraffen for straffearbejde, hvad der formentlig kan forklares deraf, at samfundet først vil træde til, når det ser, at straffefuldbyrdelsen er en sådan, at dets virksomhed ikke bliver frugtesløs.

---

*) Når fangen undslår sig for at modtage hjælp, er det stundom hverken af mistillid eller af trods. Han kan have familie, der vil hjælpe ham, eller han kan være i besiddelse af midlerne til selv at hjælpe sig.

Endelig turde det være at anbefale, at de forskellige selskaber, der bestå her i landet, virke i fuld overensstemmelse med hverandre, og at de få en større tilslutning fra samfundets side, da det er klart, at den til fængslerne udvidede virksomhed dels kræver større midler, dels større personlig deltagelse. Når en samvirken af selskaberne fandt sted, vilde det således være tilstrækkeligt at have på de forskellige steder i landet én agent for samtlige selskaber, og betræffende pengemidlerne vilde det forhindres, hvad der nu mulig kan ske, at medens et selskab af mangel på midler ikke formår at yde hjælp til virkelig trængende, understøtter et andet selskab rigeligere måske end strengt taget behøves eller giver personer, der ere uværdige dertil, hjælp*).

At overgangen fra cellestraffen til det fri samfundsliv er et farligt punkt, blev ikke ubemærket af kongressen. Det blev forhandlet under spørgsmålet: *Examiner la question de la libération conditionnelle des condamnés, abstraction faite du système irlandais?* hvortil Professor, Dr. juris POLS fra Holland havde skrevet en rapport. I denne omtaler han først, at institutionen af den betingede løsladelse forskriver sig fra en nyere tid, uagtet princippet egenlig er gammelt, idet der som også her i landet til benådningen

---

*) Det turde her måske ikke være overflødigt at gentage en bemærkning, der alt ved forskellige lejligheder tidligere er gjort. Den kraftigste bistand til en heldig gennemførelse af fængselsreformen skal søges hos samfundet, men dette har kun meget liden kendskab til de herhenhørende områder. Kundskaben til fængsels sagen, som i det sidste tiår har fået et så betydeligt større opsving ved de såvel internationale som nationale møder, der afholdes i landene, har hidtil for en stor del kun været fagmændenes ejendom. Det turde være på høje tid at skaffe denne kundskab en større udbredelse og at vække samfundets interesse herfor, hvad der formentlig vilde være en opgave for fængsels selskaberne samtidig med den at forhindre de løsladtes tilbagefald. I denne retning måtte det anses for et stort gode, om nærværende Tidsskrift kunde opnå den størst mulige udbredelse.

knyttedes visse betingelser, som den benådede havde at iagttage, da han i modsat fald uden nogen domfældelse atter indsattes i straffeanstalten. Herfra bortset knyttedes den betingede løsladelse først til deportationssystemet i England, hvor den i 1862 for en tid ophævedes under indtryk af den panik, som episoden med Garotterne havde på den offentlige mening. Imidlertid havde CROFTON anvendt den på sit progressive system som det fjerde stadium, men kun for en straffetid af mindst 5 år. Senere blev den fra 1862 indført i kongeriget Sachsen, fra 1870 i Tyskland og i flere kantoner i Sveits. Derefter er den optaget i forslaget til straffelov i Italien, Østerrig og Holland. I England og Irland gælder den betingede løsladelse kun for *straffe-arbejde*, i Sachsen og i kanton Zürich tillige for *peines de la reclusion*, i andre lande (Tyskland, Italien, Østerrig og Holland) har man udstrakt den endog til *fængselsstraffe*. Overalt har man imidlertid anset den som ubrugelig for korte straffes vedkommende, idet man almindelig fordrer, at forbryderen idetmindste må have afsonet 1 år af straffen. Maximum for perioden af den betingede løsladelse er bestemt snart til $\frac{1}{4}$ af den domsbestemte straffetid (England, Irland, Tyskland, Italien og Østerrig) snart til $\frac{1}{3}$ (kanton Zürich og Holland). I Sachsen har man indskrænket sig til den fordring, at „en betydelig del“ af den idømte straf skal være afsonet, førend man benytter den.

Den betingede løsladelse, siger fremdeles PONS, afhænger overalt af en god opførsel under straffetiden. Ikke en sådan, der kun består i en afholdelse fra brud på disciplinen, men en sådan, der tilsteder troen på en moralsk forbedring, på en villie, der er bestemt på at opføre sig vel. At bedømme fangens værdighed i så henseende må overlades til den, der fuldbyrder straffen, og må udøves med stor varsomhed, hvad erfaringen fra flere lande har vist at være nødvendigt. De slette følger, som denne institution havde i England før 1862, rejste sig fra en altfor lemfældig bedømmelse af fangens opførsel. Det samme viste sig i

Preussen strax efter institutionens indførelse, indtil man lidt efter lidt lærte bedre at vurdere fangen. I almindelighed tager man hensyn til, hvorledes fangen underkaster sig disciplinen, hvorvidt han viser iver for arbejdet og om han gør fremskridt i undervisningen.

Den betingede løsladelse skal ikke efter POLS' formening være en ret, som fangen kan erhverve ved god opførsel, men en gunst, som han kan håbe at gøre sig værdig til, og den bør ikke alene være knyttet til det progressive system, men til ethvert penitentiær system, som gør sig til opgave at forbedre fangen. Den skal bidrage til fangens rehabilitation og til at beskærme ham mod de farer, som en altfor pludselig overgang fra fængslet til det fri liv frembyder. Derfor skal der altid med den betingede løsladelse være forbundet et nøjagtigt og samvittighedsfuldt polititilsyn.

På kongressen blev man nu enig om at anbefale den betingede løsladelse til anvendelse på cellestraffen, som fortrinsvis trænger til en forberedelse til det fri samfundsliv. Der var imidlertid talere, som, heftigt opponerede herimod, navnlig Generalinspektør BERDEN fra Belgien og Dr. PLOOS van AMSTEL fra Holland, som, skønt ivrige tilhængere af cellestraffen, mente, at man aldrig i cellen kunde nå til at bedømme rigtigt, om fangen havde bedret sig eller ikke. Dyden, mente de, eksisterede ikke, sålænge den ikke var sat på prøve. Imod dem talte foruden POLS, navnlig CANONICO, GUILLAUME, PESSINA, DESPORTES og de GROT, idet de anførte, at det, at man ikke var i stand til at bedømme fangen tilstrækkeligt, sålænge han var i cellen, netop var et argument for at anbefale den betingede løsladelse, hvorefter forsamlingen vedtog følgende resolution.

La libération conditionnelle n'étant pas contraire aux principes du droit pénal, ne portant aucune atteinte à la chose jugée, présentant d'ailleurs des avantages pour la société comme pour les condamnés, doit être recommandée à la sollicitude des gouvernements. Cette institution devrait

néanmoins être entourée de toutes les garanties pour prémunir contre les inconvénients d'une libération anticipée.

Hos os benyttes nu den betingede løsladelse som bekendt kun i forbindelse med det progressive system, men det fortjener vel at blive taget under nøjeste overvejelse, om den ikke burde anvendes også på cellestraffen, idet den upåtvivlelig vilde bidrage til at formindske tilbagefaldene, når den fra cellen løsladte fik lejlighed til under et årvågent tilsyn at vænne sig til samfundslivet en kort tid førend den domsbestemte straffetid var endt, hvis han forøvrigt under straffens afsoning havde gjort sig værdig til at modtage en slig gunstbevisning. I så tilfælde kunde formentlig den afkortning i cellestraffen, som loven nu tilsteder, men som ikke er uden forskellige misligheder, bortfalde og anvendes til fordel for en betinget løsladelse. Selvfølgelig måtte da fangen, der ikke opførte sig vel, udholde hele den idømte straffetid.

Når der nu til slutning skal tales om de egentlige vaneforbrydere, om vanetyve, som efter at være straffede med den højeste frihedsstraf, straffearbejde, vedblivende påny idømmes den samme straf og som egentlig udgøre så at sige straffeanstaltens faste stok, ere vi komne til det punkt, som WAHLBERG i sin rapport egentlig gik ud fra. Til at bekæmpe denne *classe anormale des criminels d'habitude et des récidivistes invétérés* har han hovedsagelig kun repræsentative midler. Denne klasse, siger han, kan kun modvirkes ved en udholdende strengthed såvel fra straffens og dens fuldbyrdelses som fra polititilsynets side. Han mener for *straffelovens* vedkommende, at de for lejlighedsforbrydere gældende straffe bør fordobles, når det gælder vaneforbrydere, således at en straffevarighed på 2, 5, 10 og 15 år for lejlighedsforbrydere forhøjes til 5, 10, 20, 25 til 30 år for vaneforbrydere, men at denne forhøjelse af straffene ikke bør finde sted, når den skyldige efter den sidste strafs afsoning har nydt den fulde frihed i 5 år. Ved bestemmelsen af straffen skal dommeren tage særlige hensyn til hvor

lang tid, der er medgået siden den sidste forbrydelse blev begået, til hvorledes den pågældendes forhold var under afsoningen af den sidste straf i straffeanstalten, og til om den nuværende forbrydelse er begået under lignende omstændigheder og på samme måde som tidligere.

Med hensyn til straffens *fuldbyrdelse* er det WAHLBERGS formening, at almindelig streng disciplin og tvungent arbejde sådelt som isolation i celle er tilstrækkelig til at påvirke vaneforbryderne. Som det ene rigtige system til at opdrage vanetyven til den rette brug af friheden anbefaler han det progressive system, hvorefter begyndelsesstraffen er celle, derefter fællesskab med forskellige grader, dernæst et overgangsstadium og endelig en betinget løsladelse. Endvidere holder han på særegen dragt og på særlige anstalter, fordi vaneforbryderne bør underkastes en fra andre forbrydere ganske særegen behandling, endvidere på udelukkelse fra de begunstigelser, som ellers tilstås fangerne (som f. ex. tilladelse til at korrespondere med og modtage besøg af familien), hvorhos han mener, at det bør udtales i dommen, at den strafskyldige bliver at behandle som vaneforbryder.

Endelig anser WAHLBERG det som aldeles nødvendigt, at vaneforbryderen stilles efter straffen under politiets specielle *tilsyn*, et mildere og et strengere efter de forskellige personligheder. Denne hensættelse under politiets tilsyn bør ligeledes udtales i dommen. Den bør finde sted for et tidsrum af 2 til 5 år, men når den pågældende har stået derunder i 3 år og opført sig vel, må han på ansøgning derom kunne befries derfor. For overtrædelser af de regler, som politiet foreskriver den løsladte under tilsynet, skal han kunne straffes med indsættelse i en korrektionsanstalt indtil 5 år. Individet under 20 år blive i dette tilfælde at internere i en opdragelsesanstalt for unge forbrydere, hvor de skulle beskæftiges med markarbejder. Sluttelig erklærer WAHLBERG det for umuligt for staten at bekæmpe vanetyvene uden hjælp fra samfundets side.

Man var på kongressen med WAHLBERG fuldkommen enig i, at det er igennem de 3 faktorer: lovgivningen, straffens fuldbyrdelse og samfundet, at der skal kunne virkes for at bekæmpe vaneforbryderen*).

Men hensyn til lovgivningen samstemmede alle talerne i at anbefale en mindre anvendelse af korte straffe, under hvilke det er en umulighed at rette på vaneforbrydere. Under diskussionen fremkom forskellige forslag med hensyn til afsigelsen af dommen. Således foreslog nu afdøde Dr. WINES istedenfor, at varigheden af straffetiden nu bestemmes efter forbrydelsens størrelse og ikke efter det forbryderiske sindelag**), „*des sentences indéterminées*“, hvorefter forbryderen holdes tilbage i straffeanstalten, indtil han anses for korrigeret. Andre talere (BAKER, MOUAT) foreslog derimod „*des sentences cumulatives*“, som på sine steder i England er anvendt af MURRAY, BROWN, og som BAKER udviklede nærmere, idet han oplyste, at når én havde gjort sig skyldig i en ubetydelig forbrydelse og han kunde bevise, at denne var hans første brøde, eller at han i de sidste 5 år ikke havde været straffet, blev han idømt fængsel på 1 måned. Under denne strafs afsoning blev det ham betydet, at han, hvis han næste gang forbrød sig, vilde få en straf på 6 måneders fængsel og blive sat i 5 år under politiets tilsyn, samt at han, hvis han atter faldt

---

*) YVERNÈS udtrykkede den samme tanke, når han sagde, at for at søge midlerne til at bekæmpe tilbagefaldet, måtte man gå tilbage til årsagerne, som havde fremkaldt det. Som sådanne årsager anfører han følgende fire: *l'indulgence de la législation pour les récidivistes, la faiblesse de la répression de la part du juge, l'insuffisance du régime pénitentiaire au point de vue moralisateur, et la difficulté du reclassement des libérés dans la société.*

**) I denne anledning bemærkede GUILLAUME, hvor fejlagtigt det var at vurdere straffefuldbrydelsen efter antallet af recidivister, thi når den tid, man gav fængslerne til at korrigere fangen i, ikke var tilstrækkelig dertil, var det ikke straffefuldbrydelsens skyld, at fangen løslodes upåvirket.

tilbage, vilde blive indsat til straffearbejde i 7 år og under politilsyn i ligeså lang tid, alt uden hensyn til de begåede forbrydelsers størrelse. Det, som det kom an på, er, at den pågældende, førend han begår en forbrydelse, må sige til sig selv: „jeg er vis på, at dersom jeg opdages, vil jeg blive dømt til sådan og sådan en straf“. BAKER bemærkede endvidere, at dette system havde været i kraft i 7 år, og at det havde udøvet en så gavnlig frygt, at antallet på domfældelser til straffearbejde var formindsket med 20 pct. Iøvrigt oplyste BAKER, at disse domme kun anvendtes på *ejendomsforbrydere*. Dr. MOUAT fra Indien bemærkede, at *des sentences cumulatives* vare allerede optagne i den indiske straffelov netop i den hensigt at bekæmpe tilbagefald*).

Hvad angår straffens fuldbyrdelse vare alle enige i at anbefale det progressive system i fællesskab med natceller. Blandt mange andre anbefaledes det med varme af Grev SOLLOHUB, der støttede sig til CHARLES LUCAS**), *le doyen*

---

*) I anledning af disse forslag yttrede BRUSA, som fra sektionen afgav rapport til den samlede kongres: *Mais, quoique la section, par défaut de temps, (det var det sidste emne der forhandlede på kongressen) n'ait fait de cette proposition le sujet d'aucune résolution, il a paru à votre rapporteur qu'elle n'était pas partagée par la majorité et avec raison. Car, à tout prendre s'il est vrai que le récidiviste montre une nature si rebelle, si réfractaire à l'action répressive et amélioratrice de la peine, c'est encore à la loi et au juge de le déclarer. Du reste, il semble même prudent de ne pas donner appui à des idées si réfractaires à tout principe de droit public et privé, et notamment à la division des pouvoirs qui est, chez les sociétés civilisées, le pivot de toute constitution politique et juridique. Nous venons de conseiller aux législateurs la généralisation de la mesure très-opportune de la libération conditionnelle, qui se fonde sur un véritable principe de justice; il ne faut pas exagérer si nous ne voulons pas tomber d'un défaut dans un autre et être considérés comme des révolutionnaires et non pas comme des réformateurs.*

**) Om CHARLES LUCAS, der tidligere var en tilhænger af cellesystemet, siger SOLLOHUB: *Pour aborder ce sujet, je dois d'abord invoquer de nouveau le nom justement respecté de notre patriarche,*

de la science pénitentiaire. Cellestraffen alene vilde ligeoverfor vaneforbryderne være absolut forkastelig. Cellestraffen på længere tid slapper og sløver villicraften, som netop er den, der skal styrkes hos vaneforbryderne*). Cellen bør være begyndelsen, den betingede løsladelse slutningen. Hvad der dernæst almindelig anbefalede var først og fremmest arbejde og streng disciplin. Med hensyn til at WAHLBERG tilrådede at holde vaneforbryderne i særlige anstalter bemærkede BRUSA: *évidemment, celle remarquable proposition n'a qu'un défaut, c'est de ne pas se soucier des difficultés économiques qu'entraînerait son application.*

Til slutning delte forsamlingen også WAHLBERGS forslag om et energisk tilsyn fra politiets side, der udfyldes ved hjælp og tilslutning fra samfundet. I de lande, hvor den foreløbige løsladelse finder sted, bliver et sådant tilsyn selvfølgelig overflødigt at indføre, thi det er en betingelse for løsladelsen, og når den endelige straf er afsonet, må fængselselskaberne påtage sig et videre tilsyn, hvis et sådant anses nødvendigt.

Hvorledes står det nu til her i vort land med hensyn til spørgsmålet om måden at bekæmpe indgroede recidivister eller vanetyve?**) I begyndelsen af min artikel har

---

l'éminent M. CHARLES LUCAS, le vieillard, qui est si jeune de coeur, cet aveugle qui voit si clair, est ennemi de toute routine; il suit pas à pas les progrès de la science, sans s'arrêter aux idées préconçues dont quelques-unes ont déjà fait leur terme. Ce qu'il cherche, c'est la vérité; ce qu'il demande, c'est le bien public.

*) Om cellestraffe på lang tid bemærker SOLLUM: *Il y a, sur la terre, bien peu d'individus capables de supporter le régime prolongé de la cellule. Il faut vraiment trop d'énergie morale, trop d'humilité chrétienne, trop de foi dans la justice divine etc. pour se soumettre sans murmures au régime de l'enfer du Dante. Il faut être, sauf les exceptions, un saint, un idiot ou un récidiviste.*

**) Af kongressens forhandlinger fremgår det tydeligt, at man ved vaneforbrydere underforstod vanetyvene, hvad endog flere gange såvel af WAHLBERG som af flere andre udtrykkelig udtaltes.

jeg givet en skildring af dem, der passer med WAHLBERGS definition „*l'expression d'une dépravation physique et morale fondée dans la vie précédente du criminel, et se maintenant dès lors avec ténacité*“, og som passer på de skildringer, der flere gange ere givne af dem i Fængselskontorets officielle beretninger. Vanetyvene ere overalt de samme.

For vanetyvene kan vor straffelov siges at have en bestemt paragraf, nemlig § 232 om straffen for 4de gang og oftere begået tyveri. Som bekendt have vi to slags af straffearbejde: tugthusarbejde og forbedringshusarbejde. Det første idømmes enten for livstid eller på visse år, ikke under 2 og ikke over 16 år, hvilken straf afsones i henhold til den kongelige anordning af 13 Februar 1873 i fællesskab med natterceller efter det progressive system. Det andet idømmes kun på tid, ikke under 8 måneder og ikke over 6 år, hvilken straf afsones dag og nat i celle med den for denne straf bestemte afkortning i henhold til straffelovens § 13. Der bliver altså en vis straffetid (fra 2—6 år), hvor der er givet domstolene valget imellem tugthus- og forbedringshusarbejde. Herom hedder det i § 14, *at tugthusarbejde bliver at idømme de ældre eller mere forhærdede forbrydere og navnlig dem, der tidligere have været straffede med sådan straf eller med flerårigt eller gentaget forbedringshusarbejde*. Herunder samles nu ikke alle vanetyvene dømte for 4de gang eller oftere begået tyveri, thi en ikke ringe del dømmes til forbedringshusarbejde enten på 2 år og derover, når dommeren formener, at cellestraffen bør foretrækkes, eller på under 2 år,*) der altid er forbedringshusarbejde.**)

---

*) I straffelovens § 232 bestemmes straffen for 4de gang eller oftere begået simpelt tyveri til straffearbejde fra 1 til 10 år.

**) I femåret 1871—75 blev for 4de gang og oftere begået tyveri dømt i det hele 526 personer, deraf 292 til tugthusarbejde (6 på livstid og 286 til imellem 2 og 6 år) og 234 til forbedringshusarbejde (99 til imellem 2 og 6 år og 135 til imellem 1 og 2 år).

I det sidste finansår (1879—80) idømtes straffearbejde for 4de gang eller oftere begået simpelt og groft tyveri således, som den følgende tabel viser.

	Tugthusarbejde.									Forbedringshusarbejde.									
	Den idømte straffetid i år.									Det samlede antal af		Den idømte straffetid i år.						Det samlede antal af	
	2	2½	3	3½	4	5	6	8	Per- soner.	år.	1	1¼	1½	2	2½	3	4	Per- soner.	år.
4. gang tyveri...	7	"	1	"	"	"	2	1	11	37	19	2	22	9	4	2	3	61	100½
5. — do. ...	13	"	5	"	6	1	"	1	26	78	3	"	7	2	"	2	1	15	27½
6. — do. ...	4	2	9	1	7	3	"	"	26	86½	2	"	1	1	"	1	"	5	8½
7. — do. ...	"	"	1	"	3	1	"	"	5	20	1	"	1	1	"	"	"	3	4½
8. — do. ...	"	"	1	"	"	"	"	"	1	3	"	"	"	"	"	"	"	"	"
Tilsammen	24	2	17	1	16	5	2	2	69	224½	25	2	31	13	4	5	4	84	141

For tugthusarbejde var den gennemsnitlige straffetid 3,25 år
— forbedringshusarbejde . . . . . 1,68 —
og for begge slags straffearbejde var den . . . 2,39 år.

Tager man derhos hensyn til den forkortede cellestraf, bliver gennemsnittet af straffetiden for tyveri efter § 232 omtrent 2 år.

Efter forordningen af 11 April 1840 var for 4de gang tyveri straffeararten altid tugthusarbejde. Minimum af straffetiden for 4de gang begået simpelt tyveri var 8 år og for 5te gang livstid. Beregner man livstid til 16 år, var dengang gennemsnitstiden 12 år. Efter vor ældre lovgivning fulgte man altså et rent repressiv system. Om ved straffen at påvirke vanetyven var dengang ikke talen, det galdt kun om at gøre ham uskadelig for samfundet. Nu er målet for straffen at korrigere tyven, men dertil synes straffetiden i de fleste tilfælde at være for kort (i 1879—80 var af 153 domfældelser straffetiden for 58 o: omtrent 40 pct. kun 1 til 1½ år)*). At stille den fordring til straffeanstalten i en tid af 1 til 1½ år at bøje en både fysisk og moralsk slappet og fordærvet personlighed**) til lydighed mod loven vil formentlig være aldeles urimeligt. Det går da også som det i almindelighed sker, at når den pågældende efter straffens afsoning løslades, vender han om kort tid tilbage igen til straffeanstalten.

---

*) I reglen sker det, at jo ældre og jo mere sløvet og svækket recidivisten bliver, desto ubetydeligere ere de tyverier, han begår, han stjæler ofte kun for at tilfredsstille sit øjeblikkelige hang til drik. Når derfor straffen skal udmåles alene efter tyveriets størrelse, er det intet under, at straffetiden bliver mindre, istedenfor den vilde blive større, når der toges hensyn til det fordærvede sindelag.

**) Hvad der gør vanetyven endnu mere fordærvet er ikke alene hans stedse stigende tilbøjelighed til at stjæle, men også hans stedse voxende hang til drik, lediggang og løssagtighed. De aller fleste af dem, der indsættes i straffeanstalten efter straffelovens § 232, ere straffede foruden for tyveri mangfoldige gange (endog til over 20) for politiuorden, for løssagtighed, for løsgængeri og betleri med vand og brød eller tvangsarbejde.

Hvad straffefuldbyrdelsen angår vil det af det foregående ses, at en ikke ringe del af vanetyvene idømmes forbedringshusarbejde o: cellestraf. Såvist som denne straf er fortrinlig hensigtsmæssig for den, der første gang straffes, eller for den, der endnu er ung og ikke ganske fordærvet, hos hvem der endnu er gode følelser og hos hvem villiekraften ikke er fuldkommen slappet, ligeså vist anser jeg den også for skadelig, ja endog for demoraliserende og udhulende for ældre og aldeles indifferente individer, hvis villiekraft er brudt, og hvis sans for ære og frihed er tabt. I sidste tilfælde sker det nu også efter den bemyndigelse, som straffelovens § 13 giver, at justitsministeriet på indstilling af vedkommende straffeanstalts bestyrelse lader en sådan, „når cellestraffen af særegne grunde anses for skadelig“, overflytte til arbejde i fællesskab, men i reglen er den pågældende selv ikke tilfreds hermed, da han derved går glip af den med cellestraffen forbundne afkortning af straffetiden.

Således sker det altså, at kun en mindre del af vanetyvene kommer til at afsoner straffen i celle, den større del af dem idømmes tugthusarbejde og afsoner straffen, i overensstemmelse med det på kongressen udtalte, i fællesskab med natcelle efter det progressive system. Ved denne behandlingsmåde søger man som bekendt at styrke den brudte villiekraft ved at lade fangen oprykke til en mindre tvang, når han ved flid og ved selvbeherskelse gør sig fortjent dertil, hvorimod han i modsat fald forbliver under streng tugt og mister enhver begunstigeelse.

Hvad angår fuldbyrdelsen af det progressive system her i landet, ere vi i nogle punkter på grund af vor særlige lovgivning ikke aldeles samstemmende med den almindelig antagne måde at udføre progressionen på. På det nordiske penitentiære møde, som f. å. holdtes her i København, blev det progressive system således som det fuldbyrdes her i landet underkastet en kritik, der, uagtet den synes mig noget

forhastet*), dog henledede opmærksomheden på enkelte punkter, som vel fortjente at tages under nøje overvejelse, og som jeg her skal berøre, særlig med hensyn til *de omhandlede vanetyee*.

Man formentlig således betræffende det første stadium, forberedelsesstadiet, at der ikke burde indrømmes fangen valget, om han vil afsones det i celle eller i fællesskab. Det er ganske i overensstemmelse med mine egne anskuelser, hvad jeg også udtrykkelig har bemærket i motiverne til mit forslag. Grunden til, at man overlod fangen valget, var imidlertid den, at der til at hensætte fangen i celle udfordredes en ændring til straffeloven, som ministeriet ikke var tilbøjelig til at fremkomme med, i alt fald ikke, førend man i det hele taget havde vundet erfaring om systemets hensigtsmæssighed. Endvidere indvendte man, at et ophold af 3 måneder i celle på det nævnte stadium var meget for kort. Også heri kan jeg være enig, når det gælder andre forbrydere end netop vanetyven. På ham er cellestraffen allerede en eller flere gange anvendt uden nogen virkning, førend han som tugthusfange indsættes til fællesarbejde, og som en forberedelse til den forestående straf er en tid af 3 måneder formentlig mere end tilstrækkelig. Cellens bestemmelse er her hverken at afskrække eller at forbedre, men at forberede til den forestående straf. For vanetyven, for den, der alt et par gange har udholdt cellestraf, er opholdet i celle i reglen ikke afskrækkende. I cellen indretter den indifferente sig det så mageligt som muligt, han besværes ikke af anger og føler ikke trykket af cellen mere end af enhver anden frihedsstraf. Tværtimod føler han sig i cellen fritaget for opsynets iagttagende øje og længes ikke efter et fællesskab, hvor enhver mine og bevægelse bliver kontrolleret, og hvor han ligeoverfor sine kammerater und-

---

*) Direktør R. PETERSEN ytrede i denne anledning: „Jeg synes, man er noget utålmodig af sig, og at man som barnet graver frøet op nogle dage efter, at det er lagt i jorden, for at se efter den grønne spire“.

ser sig for at blive bøjet til lydighed og til underkastelse. For den indgroede og forhærdede recidivist har det velordnede fællesskab noget mere opdragende eller om man vil disciplinerende end cellen.

Betræffende tvangsstadiets nederste klasse blev der af flere talere på det nævnte møde bemærket, at opholdet dér burde gøres noget længere for at forøge lidelsen og derved gøre straffen mere afskrækkende. For de korte straffetider eller for vanetyvene, hvad der her er ensbetydende*), kan jeg også heri være enig, men kun forsåvidt derved ikke ethvert fremskridt, der er princippet i behandlingsmåden, umuliggøres. Selv for den mest forhærdede vanetyv må der dog sættes et mål, en forbedring i kår, om den endog er nok så ringe, som han har at kæmpe for. En på 2 år domfældt fange burde f. eks. dog have udsigt til at nå op i 3die klasse af tvangsstadiet.

Hvad overgangsstadiet angår indvendte man, at det er uheldigt, når dette afsones i samme anstalt, hvor fangen hidtil har været. Hertil skal jeg gjøre samme bemærkning, som BRUSA gjorde i Stockholm til WAHLBERGS forslag om at indrette særlige fængsler for vanetyvene, nemlig at det kunde være godt nok, hvis der intet var, der hed penge. Hertil kommer, at forholdene i vort land ere så små, at slig en anstalt ikke vilde komme til at rumme mere end højst 30 personer.

Om den betingede benådning, som kongressen i Stockholm særlig lagde vægt på som det bedste middel til at bekæmpe vaneforbryderen, og som man ønskede anvendt i større omfang, end her er tilfældet, skal jeg kun bemærke, at det efter min erfaring vilde være højst urigtigt at knytte den til kortvarige straffe, *når det gælder vanetyvene*. Foruden det at straffen derved vilde tabe en del af sin afskrækkende betydning, vilde den heller ikke kunne give nogensomhelst

---

*) Tugthusstraf på 2—6 år er som ovenfor sagt egentlig kun for vanetyvene.

sikkerhed for, at den tilståede frihed ikke vilde blive misbrugt. Her gives den kun for tugthusstraffe på over 6 år. Straffe derunder gælde som før er sagt alene vanetyvene, og disse, når de ere dømte på kort tid, mener jeg fortjene ikke den betingede benådning.

Når straffen er endt, bliver vanetyven hjemsendt, og den eneste forholdsregel, som efter min mening da er at tage, er at sætte ham under *et strengt polititilsyn*. Det udelukker selvfølgelig ikke, at fængselselskabet kan anbringe ham i tjeneste og forskaffe ham en plads, når en sådan kan tilvejebringes, men han bør ligefuldt stilles under et årvågent tilsyn, hvilket kun med politiets tilladelse kan overlades til private. Hvis man for alvor vil bekæmpe vanetyven, må man gå frem med strenghed, og det er efter min mening en utidig svaghed af fængselselskaberne, når de hjælpe en sådan, førend han har vist, at han vil hjælpe sig selv, og når de søge at skjule for samfundet, hvad han er for en person. Viser den løsladte vedholdende et godt forhold, da kan man slappe tilsynet og tilsidst lade det ganske ophøre.

Der er klaget over, at man har vanskelighed ved at skaffe en løsladt plads i samfundet, men denne klage synes mig uberettiget, når det gælder vanetyven, navnlig når han er i sit dybeste forfald. Hvilken husbond vil ikke krympe sig ved at tage en person i sin tjeneste, der 4, 5 gange og oftere er straffet for tyveri og der idelig og idelig med korte mellemrum er faldet tilbage, ikke at tale om, når samme person er lad, drikkældig eller løsagtig? Og hvilken arbejdsherre er der, som i en på arbejds kræfter overflødig tid ikke foretrækker at give arbejde til den, hvem ingen forbrydelse hviler på, fremfor den, som oftere er straffet? Vedkommende kommune skal modtage den løsladte, og det er dennes pligt i forbindelse med politiet at sørge for ham ved at skaffe ham arbejde. Kan det ikke erholdes, må den løsladte finde sig i midlertidig at anbringes i en arbejdsanstalt, indtil der derfra kan skaffes ham arbejde, men kommunen opfylder selvfølgelig

ikke sin pligt ved at lade ham på egen hånd forskaffe sig erhverv, hvad der som oftest er ensbetydende med, at han atter falder tilbage. Det er en byrde for kommunen, som den ikke bør kunne frigøre sig for, og det er navnlig i dette punkt, at samfundets bistand påkaldes for at bekæmpe vanetyven.

Men selv om nu samfundet gør sin pligt, har man derfor aldeles ingen sikkerhed for, at tilbagefaldet ikke sker. Det beror på, om den løsladte ikke selv unddrager sig kommunens forsorg. Man erindre, hvor overordenlig vanskeligt det er at styrke og rette på den moralske villie, når dens kraft først er sluppet og brudt. Det er kun under en streng tugt og fortsat tvang, at man i straffeanstalten er i stand til at holde den i ave. Sålænge straffen varer, ved fangen at beherske sig af frygt for straf, men når straffen er endt, er tvangen det første han frigør sig for, og derfor bliver samfundets virken så ofte frugtesløs. Man har foreslået store arbejdsanstalter, hvor den løsladte, der ikke kunde erholde tjeneste, kunde skaffes arbejde, når han *frivillig* vilde underkaste sig den orden og tvang, der nødvendigvis måtte finde sted på en sådan anstalt, men bortset fra mange andre ulemper, hvorlænge vilde den løsladte underkaste sig denne tvang? Og hvad så? Sagen er, at vanetyven, når han løslades fra straffeanstalten efter en kortvarig straf, ikke kan og må betragtes som en person, der er værdig og skikket til at nyde den fulde frihed. Dette må han i samfundet selv først uddannes til. Men hertil kræves den nødvendige betingelse, at samfundet har ret og magtfuldkommenhed til at tvinge den løsladte, og at denne ikke uden straf kan være politiets påbud overhørig. Det er derfor at jeg aldeles samstemmer med Professor WAHLBERGS forslag, *at vanetyven efter straffen sættes under politiets tilsyn, og for at gøre enhver af dets foranstaltninger legale, da at dette udtales i dommen.* Jeg skal kun tilføje, at det må bero på den løsladtes hele personlighed (på hans slette tilbøjeligheder, laster og a. m.), hvor strengt dette tilsyn skal udføres,

hvorfor politiet i så henseende må meddeles alle fornødne oplysninger fra straffeanstalten. Også af den grund anser jeg de foreslåede arbejdsanstalter for uhensigtsmæssige, thi skal det lykkes i selve samfundet at bøje den løsladte vanetyv til lydighed, kan det formentlig kun ske ved at underkaste ham en individuel behandling.

Efter alt hvad der således i det foregående er sagt mener jeg, at årsagerne til de hyppige tilbagefald komme fra mangelen på: *Omsorg for og tilsyn med ungdommens opdragelse, hensigtsmæssige foranstaltninger til at standse forbrydelsen i dens vorden, kraftige midler til at undertrykke forbrydelsen, når den gentages.* Tilsvarende midler herimod må søges i forenede bestræbelser af *lovgivningen, straffefuldbyrdelsen og samfundet.*

Spørgsmålet om måden, hvorpå man skal bekæmpe tilbagefaldet, er som BRUSA bemærkede på kongressen ikke blot et af de største og mest betydningsfulde, *mais, sans contredit, elle résumé, pour ainsi dire, toutes les questions de droit pénal et de discipline pénitentiaire.* Det er en opgave, der vel aldrig tilfulde bliver løst. Kun ved en fortsat stræben, ikke mindst fra samfundets side, og ved et stedse større kendskab til den penitentiære sags enkeltheder vil man kunne opnå med held at føre løsningen videre henimod målet.

FR. BRUUN.
